

בלוגים ודעות

לא מצליחים למחזר? תתחילו לשלם על פינוי פסולת בנפרד ממיסי הארנונה

דו"ח חמור של ה-OECD מתאר את מחדל המחזור במדינה ומצביע על כוחן של הרשויות המקומיות בפיתוח כלכלה הירוקה ■ ממשלות ישראל הכריזו על מדיניות אקלים שאפתנית בלי צעדים בשטח, והדבר מסכן את מעמד הכלכלה הישראלית בסביבה עולמית משתנה

התראות במייל

ציפי איסר איציק

2023 ביוני 27, 12:10

מדינה שרוצה לשמר את מעמדה בכלכלה העולמית חייבת להיות על העגלה הירוקה בחזיתות רבות: יעדי האקלים, תשתיות ירוקות, כלכלה מעגלית דו"ח של הארגון לפיתוח ושיתוף פעולה כלכלי, ה-OECD, על קיימות וסביבה בישראל, מראה שלא רק שישראל אינה נמצאת על העגלה, במקרים רבים היא מפגרת הרחק מאחוריה.

ממשלות ישראל הפגינו שאפתנות במדיניות האקלים שלהן, כשקבעו יעד הפחתה של 85% מפליטות גזי החממה עד שנת 2050, וכשכיוונו לניטרליות פחמנית (אפס פליטות נטו) עד 2050. דו"ח ה-OECD מבהיר שהצהרות לחוד ומציאות לחוד.

זו לא ביקורת סביבתית אידיאולוגית, אלא ביקורת כלכלית מובהקת. ה-OECD אינו ארגון סביבתי, אלא ארגון שנועד לקדם מטרות כלכליות משותפות. עשרות הליקויים שמצאה סקירת OECD בהתנהלות הסביבתית בישראל לא רק משקפים סיכונים סביבתיים, אלא מהווים קריאת השכמה ביחס למעמד הכלכלה הישראלית בסביבה עולמית משתנה. בתמצית, כתב ה-OECD שכלכלה ירוקה היא לא העתיד, אלא ההווה.

הנושא הבווער ביותר, כמובן, הנו מימוש בפועל של יעדי האקלים. יעד ההפחתה היומרני של ישראל רחוק מהשגה, משום שלא ננקטו צעדים ממשיים להשגתו. ישראל עתירת השמש נמצאת במקום ה-29 מבין 30 מדינות ה-OECD בשימוש באנרגיות מתחדשות. אמנם קווי יסוד של הממשלה הנוכחית כוללים חוק אקלים יומרני - אך לא ברור מה בסופו של דבר יכלל בו, וכרגע גם הוא אינו מתקדם במסלול החקיקה. תחת זאת, חוק ההסדרים העניק הקלות להמשך הפעלתן של תחנות כוח פחמיות מזהמות, אפילו תוך התעלמות מהגבלות שקבע המשרד להגנת הסביבה לפי חוק אוויר נקי.

סימפטום אחר לכשלים המתמשכים של הכלכלה הישראלית, שזוכה לדגש רב בדו"ח, הוא הטיפול בפסולת. גם כאן, ההצהרה על יעד של "אפס פסולת" עד 2050 — שמשמעה שאיפה למחזור כלל

הפסולת בישראל — לוקה בחוסר אמינות, בהעדר מסגרת חקיקתית ברורה לניהול הפסולת. בין השאר, אין בישראל מנגנון תשלום עבור טיפול בפסולת לפי היקפה, ואין הפרדה של התשלום לאיסוף פסולת מתשלומי הארנונה - הפרדה שיש בכוחה לתמרץ את צמצום הפסולת ולעודד את הפרדת הפסולת הניתנת למחזור על ידי משקי הבית עצמם.

למרות כמה יוזמות חקיקה חיוביות מן העשור האחרון, רק 20% מהפסולת בישראל ממוחזרת, ועדיין כ-80% מוטמנת. אלו נתונים גרועים מאוד בהשוואה לאירופה. ממשלת ישראל אף הנחיתה מכה נוספת על תחום המחזור בביטול המס על כלים חד-פעמיים, שההבטחות להחליפו במדיניות רחבה נותרו בינתיים במגירה. על הכישלונות הללו משלמת הכלכלה הישראלית בצורך להקצות עוד ועוד קרקעות יקרות להטמנת פסולת ובאובדן הזדמנויות כלכליות משימוש חוזר או מחזור. אבל גרוע לא פחות הוא המסר ליזמי הקלינטק: מי שרוצה לקדם חדשנות בטיפול בפסולת, מוטב שיילך למקום אחר.

דו"ח ה-OECD מדגיש שהמפתח לכלכלה בת קיימא היא כלכלה מעגלית הבוחנת את המוצר לכל אורך חייו: שמירה על ערכים סביבתיים בייצור, בשימוש, נוחות וקלות תיקון, ובסופו של דבר בהפיכתו של המוצר בתום תקופת החיים שלו חזרה לחומרי גלם זמינים. לרשויות המקומיות תפקיד מרכזי ביישום עקרונות הכלכלה המעגלית בתחומים כמו הסביבה הבנויה.

הדו"ח מצייין כי יש לחזק את תפקיד הרשויות המקומיות במעבר מכלכלה לינארית למעגלית, וכי על השלטון המרכזי לספק להן תמיכה רגולטורית וטכנית כדי לחזק תוכניות אזוריות לניהול הפסולת, ולבנות את יכולותיהן לצמצום ייצור הפסולת ולהגדלת יעילות המשאבים. תחת זאת, אנו עדים לניסיונות חקיקה שמחלישה את כוחו של השלטון המקומי בתחומי התכנון והבנייה, וחותרת תחת המגמה הנדרשת לקידום הכלכלה המעגלית.

דו"ח ה-OECD מלמד אותנו שהפער שלנו מהסטנדרט הסביבתי העולמי, יוצר חסם הולך ומתרחב בפני הכלכלה הישראלית, ופוגע ביצרנים הישראלים בתחרות על שווקים בינלאומיים. זוהי קריאת השכמה לישראל — ומוטב להטות לה אוזן קשובה ולצאת לפעולה.

עו"ד ד"ר ציפי איסר איציק היא שותפה וראש מחלקת שותפה הגנת הסביבה, קלינטק ואנרגיה במשרד ליפא מאיר. המאמר נכתב בסיוע עו"ד שגיא אגמון

לחצו על הפעמון לעדכונים בנושא:

מחזור OECD משבר האקלים